

YÖK ve ÜNİVERSİTELER

MERSİN EMO-GENÇ

Toplumsal muhalefetin yoğun olduğu, üniversite gençliğinin en dinamik ve toplumsal sorunlara en duyarlı olduğu dönemde geldi 12 Eylül askeri darbesi. Ülke, kışla disiplini ile yönetilirken darbenin sopası üniversitelere göstermeliydi. Ülkenin baskı, işkence ve askeri disiplinle yönetildiği bu dönemde üniversitelerin de payına düşen YÖK oldu. YÖK 6 Kasım 1981’de Kuruldu.

YÖK kurulduğu dönemden bu yana uyguladığı anti-demokratik uygulamalarla, binlerce ilerici-demokrat öğretim üyesi görevinden uzaklaştırılma-atılma cezaları almış veya istifa etmek durumunda bırakılmıştır. Bunun yanında binlerce öğrenci de okuldan atılmıştır. Üniversite, onu oluşturan ve varlığını sağlayan öğretim üyeleri, öğrenciler ve üniversite çalışanları tarafından değil, tek merkezden yönetilmeye başlanmıştır. Bunun yanında üniversiteyi sürekli denetim altında tutmak, örgütlenmeyi ve toplumsal muhalefeti engellemek için MİT, JİTEM ve TEM ile ortak çalışmalar yapılmaya başlanmıştır.

BİLİMİN NİTELİĞİ

Günlük hayatta “Üniversiteler Bilim Yuvasıdır” şeklindeki ifadelerle sıkça rastlamışsınızdır. Ama bulunduğumuz koşullar altında da bunun doğrulanması gerekiyor tabii ki. Çünkü yaşanan ülke koşulları bilimin niteliğini belirler. Burada bilimin ideolojik veya özgülleştirici bir nitelik taşıması söz konusudur.

Sanayi devrimiyle başlayan makineleşme süreciyle birlikte bilgi üretim sürecinde de değişiklikler olmuştur. Bu değişiklik, üretim aşamasında bilgi üretimi ile uygulanması sürecinin birbirinden ayrılmasıdır. Örneğin, bir fabrikada bir malın üretim sürecini ele alalım. İşçi, daha önce ürettiği malın üretimi hakkında fikir

üretirken, makineleşme ile birlikte sadece makinenin kontrolü ile uğraşmaya başlamıştır. Teori ve uygulamanın birbirinden ayrılması bilim insanının etrafını daraltır, üretkenliğini sınırlar, onu, eldeki bilgi ile bir şeyler üretmeye zorlar. Bu da üretilen bilginin niteliğini düşürür. Yaptığı bilimi topluma hizmet için değil de kâr için üretir.

Herhangi bir soruna karşı sistemli bir şekilde üretilen ve bir toplumsal kesime özgün bilgi birikimidir ideoloji. Kapitalizm hegemonyasının hakim olduğu ülkelerde veya sömürülen ülkelerde bilim, tam anlamıyla kapitalist sistemin devamının güvencesidir. Yani ideolojiktir. Bilimin ideolojik olduğu durumlarda bir şeyin olduğu gibi değil de nasıl olması- öğrenilmesi gerektiği düşünülüyorsa o şekilde yansıtılma durumu vardır. Çünkü kapitalizmde insanların düzene muhalefet etmemelerinin bir şekilde sağlanması gerekir. Bu daha önceleri bir takım baskı ve şiddet unsuru ile yapılabiliyordu. Fakat bu durum daha fazla muhalefet doğuruyordu. Bunun yerine, insanların, yapılan şeyleri gönüllü olarak kabul etmesi (rıza üretme) daha iyi bir yol olarak görüldü. Bu amaçla bilim-teknoloji ve kitle iletişim araçları rıza üretmenin en iyi aracı olarak kullanılmaya başlandı. Bu yolla bilgi istenilen şekilde kabul ettirilerek, kolayca veriliyordu. Dolayısıyla bilgi amaç olma niteliğini kaybetmiş ve var olan ideolojinin aracı haline gelmiştir.

Bilimin özgürleştirici hali/tanımı, insanın ufkunu açmada, düşünen bireyler yaratmada ve sorgulamayı öğretmede kendini gösterir. Bu şekilde yetişen birey, düzenin yarattığı dengesizliğin farkına varır ve içinde bulunduğu duruma çözüm üretmeye çalışır. Bu bireylerin yarattığı bilim ise özgür bilim diye nitelendirilir, yaşanan toplumla bütünleşir, gerçekleri olduğu gibi yansıtır ve toplumu ileriye taşır. Yani bilim; toplumu dönüştürme ve insanların emekleriyle (sadece düşünme değil) bütünleşmesinin aracı olur, uyutmanın değil.

İdeolojik bilimin üniversitelerimizde verilmesi-yaratılması, üniversitelerde anti-demokratik uygulamaların kahramanı YÖK ile sağlanır. YÖK, içinde bulunulan kâr düzenini koruma, düşünceden ve sorgulama niteliğinden uzak bir bilim yaratma aracıdır. Buna en iyi örnek, toplumsal sorunları irdeleyen sosyoloji, felsefe gibi bölümlerin yavaş yavaş kapatılmasıdır. YÖK, bu amaç uğruna binlerce bilim insanını üniversitelerden uzaklaştırmıştır.

NEO-LİBERAL POLİTİKALAR VE ÜNİVERSİTE

Neo-Liberal politikalar hayatın her alanını satılığa çıkaran, sermayenin pazarı haline getiren uygulamalarla ifade edilebilir. Az önce de bahsettiğimiz bilgi üretim sürecini

ayırarak kapitalizmin yaşadığı krizlerin artması ile birlikte işsizlik oranı artmıştır. İş konusunda alternatifsiz kalan insanlar, pratikten ayrılan bilgiyi almak-meslek edinmek için, eğitim almaya mecbur kalmıştır. Bu mecburiyet sermayenin iştahını kabartmış ve bilgiye erişimi ücretli kılmaya yetmiştir. Neo-liberal politikaları eğitim alanında uygulanmasını sağlamak için yeni YÖK yasa tasarısı hazırlandı. Yeni yasa tasarısı ile üniversitelerimiz bir Pazar haline dönüşecek.

Üniversiteler üzerinde oynanan bu oyunlar sadece ülkemizde değil, tüm dünya ile eş zamanlı yürütülmektedir. Bu amaçla Dünya Ticaret Örgütü bünyesinde imzalanan GATS anlaşması ile eğitimin yeniden yapılandırılması çalışmaları bu yöndedir. GATS (Hizmet Ticareti Anlaşması) eğitim, sağlık, iletişim, finansal, vb. hizmet alanlarının sermayeye açılması anlaşmasıdır. Eğitime artan talebin bu kadar arttığı bir dönemde sermayeye açılmaya çalışılan ilk alan şüphesiz eğitim alanı olacaktır. Eğitim alanı elli milyon öğretmeni, bir milyarı aşkın öğrencisi, yüz binlerce eğitim kurumu ve iki trilyon doları aşkın bir dolaşım miktarı ile sermaye için en cazip alandır.

Her eğitim-öğretim yılında YÖK demokratikleşmeli diye bir sürü tartışma ile karşılaşyoruz. Bu dönemki tartışmalar, şu anki YÖK yönetimi-yandaşları ile onu değiştirmek isteyen hükümet arasında yaşanmakta. Tartışmaların temelinde ise yasa tasarısının, eğitim hakkındaki değişiklikleri üzerine değil, yeni oluşacak ÜAK'ın (üniversiteler arası üst kurul) üye dağılımı hakkındaki anlaşmazlık yatmaktadır. Bu anlaşmazlık ÜAK'nın 15 kişilik kadrosunun 8'inin Millî Eğitim Bakanlığı Tarafından atanması üzerinedir. Yani iki tarafın da iktidar olma kavgası. YÖK'ün geçen sene sunduğu yasa tasarısı ile şu anki yasa tasarısı bu anlaşmazlık konusu dışında birbirinden pek de uzak değil. Hükümetin sunduğu yasa, liberal politikaların üniversitede uygulanmasını sağlayıcı nitelikte. Bilgi/bilim adeta metalaşmış durumda. Yasa üniversitenin kapılarını ardına kadar sermaye güçlerine açacak hale getiriyor. Kemal Gürüz'ün başkanlığını ettiği YÖK raporunda "Eğer bilim/eğitim nitelikli bir meta olarak ekonomik değeri ifade etmekteyse nitelikli metanın, meta üretimine, uzmanlaşmış birimlere yani özel kesime yani sermayeye bırakılması gerekir" şeklindeki açıklaması iki yasanın birbirinden farklı olmadığını, ikisinde de bilginin saltığa çıkarılacağına bir göstergesidir.

Sermaye güçleri, her fırsatta eğitimden pay kapmak için hükümetlere yeni yasalar çıkarttırmaya çalışmıştır. Son dönemde "On bin öğrenciyi özel okullarda ücretsiz okutacağız" diyen hükümetin bunu, sönmekte olan özel okul piyasasına 15 trilyon kaynak aktarmak amacıyla yapması, çıkarılmak istenen yeni YÖK yasasının da

bu amaç uğruna yapılacağını göstermektedir. Vakıf üniversitelerinin kurulması için arazilerin ücretsiz olarak verilmesi, her yıl vakıf üniversitelerinin giderlerinin %50'sinin devlet tarafından karşılanması buna iyi birer örnektir. Devlet üniversitelerine ayrılan ödeneklerin(%2 ile sınırlı olması, eğitim giderlerinin har(a)ç adı altında öğrencilerden toplanması ve bu harçların her yıl gündeme gelen yasa tasarılarıyla arttırılmaya çalışılması, öğrenci ve velilerine vakıf üniversitelerinin daha cazip olduğunun inandırılması için uygulanan sistemli politikalarıdır. Bu çalışmalar ile devlet üniversiteleri, özel üniversitelerin eşdeğeri haline getirilmekte ve öğrenciler özel üniversitelere mecbur kılınmaktadır.

Sermaye güçleri her dönemde üniversiteler için önerilerde bulunmaktadır. Kemal Gürüz başkanlığındaki 5 öğretim üyesinin TÜSİAD desteği ile 1994'te hazırladıkları 'Türkiye'de ve Dünyada Yüksek Öğretim, Bilim ve Teknoloji' adlı raporda, üniversiteyi 'modern işletmecilik teknikleriyle yönetilen bir kurum' olarak tanımlıyor ve üniversiteyi 'pazar ekonomisine', 'arz, talep ve koşullarına' uymak zorunda olduğunu belirtiyorlardı. Ayrıca yetiştirilmesi gereken öğrencinin ise 'bilgi toplumu ve küreselleşme sürecinin gerektirdiği insan gücü profili' uyması gerektiğini ifade ediyorlardı. Rapora uygun olarak, piyasada işlerine yaramayacak felsefe, sosyoloji, vb. bölümlerin kapatılması önerisi TÜSİAD'ın son dönem önerileri arasındadır. Sermaye, üniversitelerin üretiminin kendileri için yapılmasını sağlamak ve asistan-profesörlerin emeğini sömürmek amacıyla KOSGEB, AR-GE gibi kurumlar ve kurulan tekno parklar ile üniversite içinde yapılanmaktadır. Yasa tasarısının 55. maddesi "Masraflarının tamamı gerçek ya da tüzel kişilerce karşılanan hizmetlerde araştırma yapmak üzere üniversitenin ilgili kurullarının kararı üzerine sözleşmeyle öğretim üyesi istihdam edilebilir" öğretim elemanlarının özel şirketler için proje üretmesini yasallaştırıyor.

Dünya Bankası öncülüğünde Meslek Yüksek Okullarına yatırımlar yapılması, sermayenin ucuz iş gücü ihtiyacını karşılamak için yapılan çalışmalardır. Son dönemlerde öğrencilerin meslek liselerine teşvik edilmesi, sınavsız üniversiteye girme hakkı verilmesi sermayenin kalifiye elemana (teknisyen= işin yalnızca pratik yönüyle ilgilenen) ihtiyacının arttığına bir göstergesidir. Bu politikanın işsizliği azaltacağı söylenmektedir. Oysa her yıl MYO mezunu binlerce genç işsizliğe mahkum edilmektedir.

GATS'a uyum süreci dahilinde yapılan, üniversitenin sermayeye açılma çalışmaları, görüldüğü gibi tüm hızıyla sürmekte. Her ne kadar bu çalışmalar ile üniversitenin

demokratikleşeceği söylene de, bilimin sermayeye satılmasına karşı çıkacak kişilere pek de demokratik davranmayacağı, tasarıya karşı çıkan kişilerin nasıl cezalandırıldığına bakılarak açıkça görülüyor.

1981'den bu yana sermayenin üniversitedeki ayağı olan YÖK bu sömürü yasalarının çıkarılmasını kolaylaştırıcı olmuştur. Eşit, Parasız, Bilimsel, Kollektif Eğitim isteyen, Özerk Demokratik Üniversite isteyen, Üniversitedeki Polis Baskısına Son diyen, Özel ve Vakıf Üniversiteleri Kaldırılsın diyen, KOSGEB-TEKNOPARK çalışmaları Son Bulsun diyen her ses YÖK tarafından baskıya maruz kalmış, okuldan uzaklaştırılmıştır. Burada görülmesi gereken, üniversitelerin sermayeye açık olduğu sürece, çıkacak olan hiçbir yasanın eğitimin düzeltilmesini sağlayıcı olmayacağı ve bilimin toplum için kullanılmayacağıdır. YÖK tamamen feshedilmeden üniversiteler üzerinde oynanan bu oyunlar son bulmayacak, üniversite kapıları işçi-emekçi-yoksul kesime kapanacaktır.